

Voor dit examen zijn maximaal 65 punten te behalen; het examen bestaat uit 26 vragen. Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Bij elke vraag is aangegeven welke bron(nen) en atlaskaart(en) nodig zijn voor de beantwoording.

Migratie en Vervoer

Bij de vragen 1 tot en met 13 vergelijk je verschijnselen en gebieden met elkaar en leg je relaties tussen die verschijnselen en gebieden.

bron 1

Aandeel van de jongeren dat niet vóór het zesde levensjaar in Nederland was gevestigd, naar land van herkomst (in procenten van de leeftijdsklasse), 1997

	0–14 jaar	15–19 jaar	20–24 jaar	25–29 jaar
Turkije	3	21	46	79
Marokko	6	21	49	87
Suriname	6	26	37	62
Nederlandse Antillen	11	55	64	70

vrij naar: P. Tesser e.a., *Rapportage minderheden 1999, Den Haag, 1999*

Gebruik bron 1 bij vraag 1.

Met behulp van de gegevens uit bron 1 valt te voorspellen uit welk herkomstland/herkomstgebied mensen in de leeftijdscategorie 20–24 en 25–29 jaar op dit moment de beste kansen op de arbeidsmarkt hebben.

3p 1

A: Welk herkomstland/herkomstgebied is dit?

B: Noem een argument voor de bedoelde keuze van vraag 1A, af te leiden uit bron 1.

bron 2

Huishoudens, naar type en land van herkomst, 1998 (in procenten)

	Turkije	Marokko	Suriname	Neder-landse Antillen	Neder-land	totale bevolking (1998)
alleenstaand	7	16	26	35	37	32
paar zonder kinderen	11	12	14	13	29	31
paar met kind(eren)	60	56	31	19	27	31
eenoudergezin	7	6	21	26	5	5
paar zonder kinderen met ander(en)	2	1	1	1	–	–
paar met kind(eren) en ander(en)	9	3	3	1	1	–
overig	4	6	4	5	2	1

vrij naar: P. Tesser e.a., *Rapportage minderheden 1999, Den Haag, 1999*

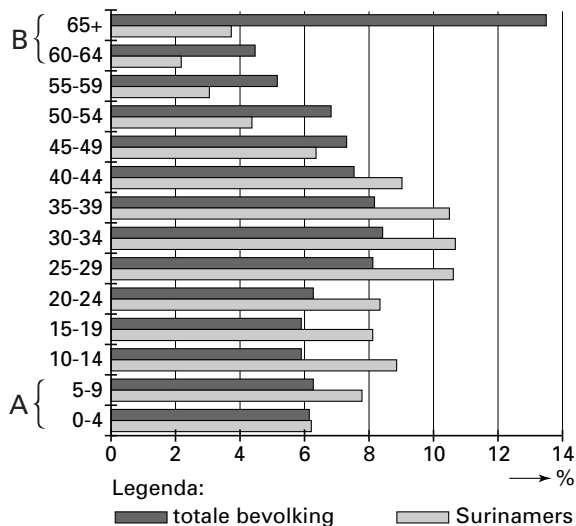
Gebruik bron 2 bij vraag 2.

In bron 2 is te zien dat het aandeel alleenstaanden afkomstig uit Turkije en Marokko verschilt van dat van Nederlanders.

2p 2

Noem hiervoor twee oorzaken, waarbij je uitgaat van de Turkse bevolking.

De leeftijdsopbouw van de Surinamers in Nederland vergeleken met de totale bevolking van Nederland, 1998

vrij naar: P. Tesser e.a., *Rapportage minderheden 1999*, Den Haag, 1999

Gebruik bron 3 bij vraag 3.

Naast personen afkomstig uit Suriname, de Nederlandse Antillen, Marokko en Turkije wonen er ook mensen in Nederland die gerekend worden tot de groep afkomstig uit 'overige arme landen' (niet in bron 3 weergegeven). De leeftijdsopbouw van de minderheden uit de overige arme landen verschilt van die van de Surinamers.

De relatieve omvang van de cohorten aangegeven met de letter A bij de groep 'Surinamers' is kleiner dan bij de groep 'overige arme landen'.

2p 3 A: Verklaar het verschil.

De relatieve omvang van de cohorten aangegeven met de letter B bij de groep 'Surinamers' is groter dan die bij de groep 'overige arme landen'.

B: Verklaar het verschil.

Of emigratie uit een ontwikkelingsland goed of niet goed is voor het desbetreffende land, is al jarenlang onderwerp van discussie. Er zijn mensen die stellen dat emigratie de economische ontwikkeling van ontwikkelingslanden positief beïnvloedt, maar er zijn ook mensen die het tegenovergestelde beweren.

Stelling 1: Voor de meeste ontwikkelingslanden is emigratie nadelig voor de economische ontwikkeling van die landen.

2p 4 Noem twee argumenten die deze stelling ondersteunen.

Stelling 2: Voor de meeste ontwikkelingslanden is emigratie gunstig voor de economische ontwikkeling van die landen.

2p 5 Noem twee argumenten die deze stelling ondersteunen.

Beroepsbevolking per sector in Marokko, Algerije, Tunesië en Turkije, 1965 en 1990-92 (%)

	Primaire sector		Secundaire sector		Tertiaire sector	
	1965	1990-92	1965	1990-92	1965	1990-92
Marokko	61	46	15	25	24	29
Algerije	57	18	17	33	26	49
Tunesië	50	26	21	34	29	40
Turkije	75	47	11	20	14	33

bron: Muus, P.J. en E.W. van Dam, *Comparative research on international migration and international migration policy, European Commission, juni 1996*

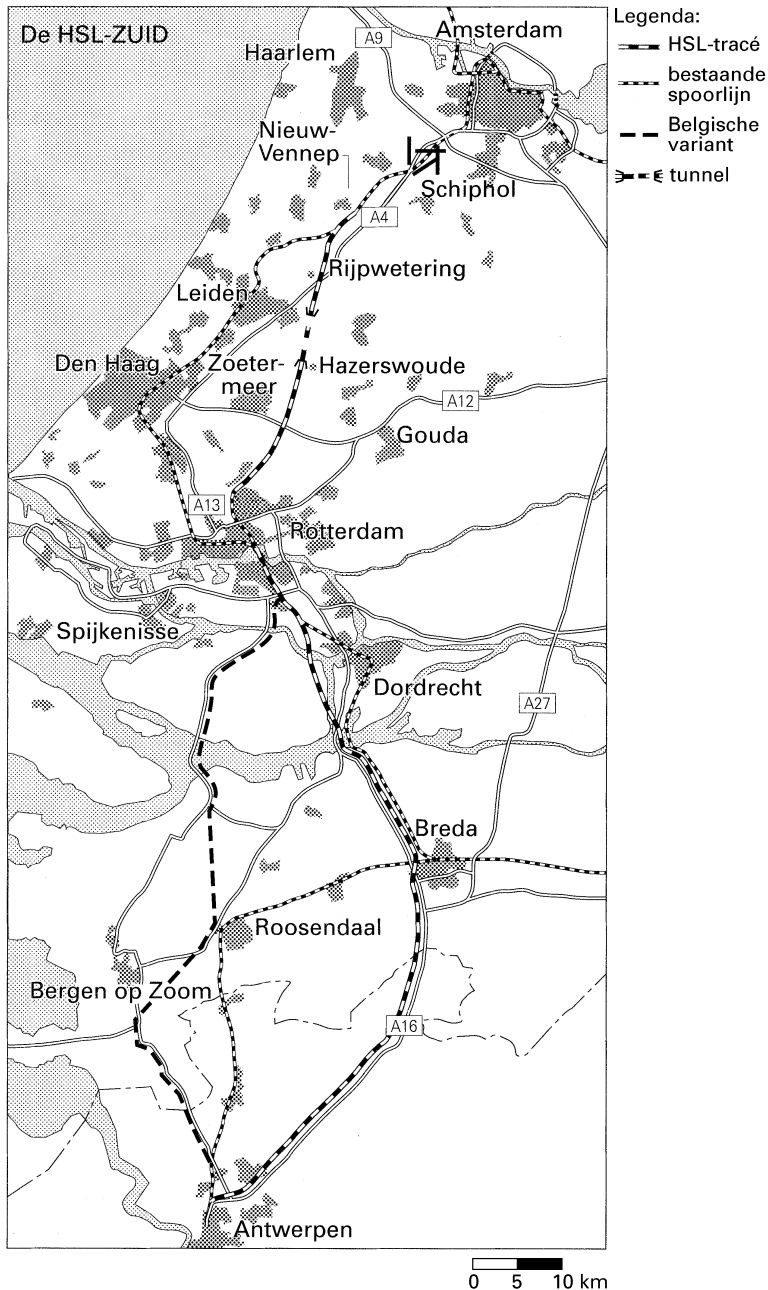
Gebruik bron 4 bij vraag 6.

De ontwikkeling in de primaire sector in de periode 1965-1992 vertoont een samenhang met de aanzienlijke migratie uit deze landen naar West-Europa in dezelfde periode.

4p **6** □

A: Welke ontwikkeling wordt bedoeld?

B: Leg uit waarom de bij 6A gevraagde ontwikkeling een samenhang vertoonde met de aanzienlijke migratiestromen naar West-Europa.

vrij naar: IDG-bulletin, 1997/1998

Gebruik bron 5, kaartblad 182 en eventuele andere atlaskaarten bij de vragen 7 tot en met 10.

Bij de aanleg van de HSL (hogesnelheidslijn) tussen Rotterdam en Antwerpen hadden Nederland en België in eerste instantie elk een eigen tracé voor ogen.

- 2p **7** Welk voordeel biedt het tracé Antwerpen-Bergen op Zoom-Rotterdam voor de Belgische overheid?

De Nederlandse overheid heeft bij het vaststellen van het tracé van de HSL mede gekozen voor bundeling van verkeersinfrastructuur.

- 4p **8** A: Met welke verkeersverbindingen wordt de HSL hier gebundeld?
B: Waarom zal de Nederlandse overheid voor deze bundeling hebben gekozen?

De effecten van de aanleg van de HSL op de belevingswaarde van de ruimte kunnen van gebied tot gebied sterk van elkaar verschillen.

- 2p **9** Geef aan waarom bovenstaande bewering juist is als je het tracé van de HSL bij de gemeenten Breda-Prinsenbeek vergelijkt met dat bij de gemeenten Hoogmade-Hazerswoude-Benthuizen.

Van onze verslaggever
AMSTERDAM

Het aantal treinreizigers stijgt fors, als de NS de hogesnelheidslijn (HSL) mag inpassen in het huidige intercitynet. Ook wordt de reistijd op vele binnenlandse trajecten dan fors bekort. Dat blijkt uit een onderzoek van bureau McKinsey in opdracht van de NS. M. van Eeghen, directeur marketing van de NS, maakte dit donderdag bekend op een congres in Scheveningen.

Volgens Van Eeghen zullen vooral de binnenlandse treinreizigers profiteren van de hogesnelheidslijnen naar Parijs en Keulen. De NS denkt dat 70 procent van de reizigers

zal bestaan uit gebruikers van het Nederlandse spoor. „De lijnen komen het beste tot hun recht als we ze opnemen in het nationale net van intercity's en sneltreinen.“

(...)

„Op de top-200 van treinverbindingen in Nederland gaat de reistijd gemiddeld 22 procent omlaag“, belofde Van Eeghen. Het voorstel van de NS is niet alleen ingegeven door liefde voor de treinreiziger. Het bedrijf probeert al jarenlang een exclusieve vergunning te krijgen voor de exploitatie van de HSL. Maar minister Netelenbos van Verkeer liet tijdens hetzelfde congres weten daar nog over na te denken.

vrij naar: de Volkskrant, 6-11-1998

Gebruik ook bron 6 bij vraag 10.

De HSL zal alleen stations krijgen in Rotterdam, Schiphol en Amsterdam. De NS (Nederlandse Spoorwegen) wil de HSL inpassen in het huidige intercitynet, waarbij intercitytreinen gebruik gaan maken van het HSL-tracé, maar dan speciaal voor binnenlands gebruik. In overleg met de minister moet de NS met goede argumenten komen.

- 2p **10** Geef twee argumenten vóór het plan van de NS.

Gebruik de kaartbladen 166 en 167 bij de vragen 11 en 12.

Als er handelsstromen tussen gebieden ontstaan moet er sprake zijn van complementariteit en transporteerbaarheid (transferability).

- 2p **11** Leg uit hoe complementariteit tussen landen mede verklarend is voor de richting van de aardolietransporten.

Eén van de vier grootste aardolieproducerende landen ter wereld is niet complementair met enig ander land ter wereld.

- 3p **12** A: Welk aardolieproducerend land wordt hier bedoeld?
B: Waarom voert dit land geen aardolie uit naar andere landen?

Gebruik de kaartbladen 60-61 bij vraag 13.

Binnen Europa is de transporteerbaarheid (transferability) van personen en goederen gedurende de laatste tien jaar van de 20e eeuw sterk veranderd door politieke oorzaken.

- 3p **13** A: Welke twee politieke oorzaken/veranderingen worden hier bedoeld?
B: Op welke manier hebben deze politieke oorzaken de transporteerbaarheid van goederen veranderd?

bron 7

Peper: groter Den Haag moet 20 jaar verder kunnen

Van onze redactie Politiek

DEN HAAG – Minister Peper* vindt het nodig dat Den Haag groeit. Volgens hem was dit ook voorwaarde toen het rijk besloot 1,1 miljard gulden beschikbaar te stellen voor het saneren van de schulden van de residentie.

„Den Haag zit knel, financieel en ruimtelijk en daardoor ook sociaal-economisch”, aldus de minister van Binnenlandse Zaken, toen de Tweede Kamer gisteren sprak over zijn begroting.

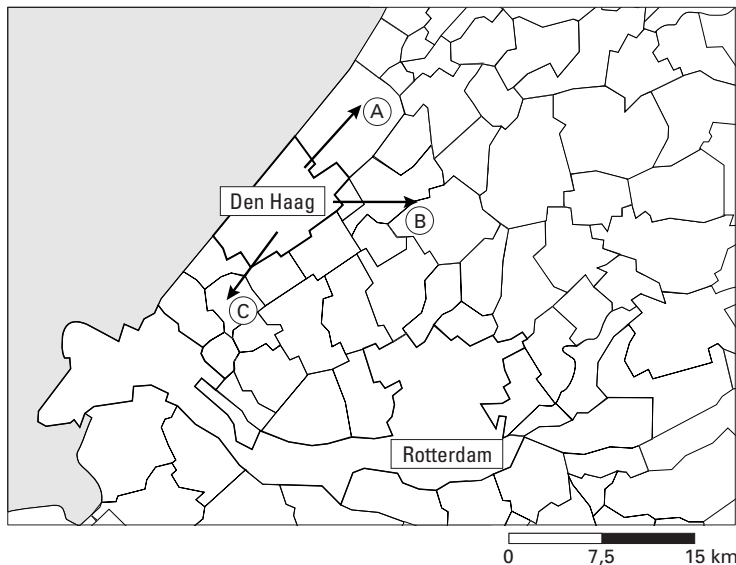
* De heer Peper was minister van Binnenlandse Zaken in de periode 1998–2000.

bron: *Trouw*, 15-10-1999

Peper komt begin volgend jaar met een voorstel voor een gemeentelijke herindeling van de regio Den Haag. De minister streeft ernaar Den Haag zo veel ruimte erbij te geven dat de stad 20 tot 25 jaar vooruit kan. Hij is zich met de kwestie gaan bemoeien, nadat een poging van Zuid-Holland om delen van Leidschendam, Rijswijk, Voorburg, Pijnacker en Nootdorp aan Den Haag toe te voegen, mislukte. De randgemeenten hebben zich steeds verzet tegen de plannen van de provincie, die allengs steeds minder vergingen.

bron 8

Gemeentegrenzen in Zuid-Holland

vrij naar: *De Grote Bosatlas, Groningen, 1999*

Gebruik de bronnen 7 en 8, de Basisstatistiek en een overzichtskaart uit de atlas bij de vragen 14 tot en met 17.

Bij deze vragen vergelijk je gebieden en verschijnselen met elkaar en wissel je van analyseniveau.

De gemeente 's-Gravenhage (Den Haag) heeft een groot gebrek aan ruimte voor woningbouw, nieuwe kantoren en stedelijke voorzieningen.

De minister van Binnenlandse Zaken wil 's-Gravenhage er ruimte bij geven.

- 2p **14** Met welk gegeven uit de Basisstatistiek kun je het beste aantonen dat 's-Gravenhage een groot gebrek aan ruimte heeft?

Uitbreiding van de stedelijke bebouwing rond 's-Gravenhage stuit in vrijwel alle richtingen op grote problemen.

- 3p **15** Schrijf de letters A, B en C van bron 8 op je antwoordblad en noteer achter elke letter waarom uitbreiding van de stedelijke bebouwing van 's-Gravenhage in die richting problemen oplevert.

Naast ruimtelijke problemen kent de gemeente 's-Gravenhage ook grote financiële problemen. Deze zouden wellicht opgelost kunnen worden door een gemeentelijke herindeling van de regio Den Haag.

- 3p **16** Leg uit dat een gemeentelijke herindeling kan helpen om de financiële problemen van de gemeente 's-Gravenhage op te lossen.

Uit bron 7 blijkt dat de randgemeenten van 's-Gravenhage weinig voelen voor zo'n gemeentelijke herindeling. Sociaal-economische verschillen spelen vaak een belangrijke rol bij het verzet tegen de plannen voor een gemeentelijke herindeling.

- 2p **17** Noem, met behulp van de pagina 'Nederland Economisch-Geografische Gebieden' van de Basisstatistiek, twee sociaal-economische gegevens van 's-Gravenhage en het Randgebied van 's-Gravenhage die nogal verschillen en die volgens jou een belangrijke rol spelen bij dit verzet van de randgemeenten tegen de plannen voor een gemeentelijke herindeling.

bron 9

Handel van de EU met de vijf belangrijkste handelspartners behorend tot de ACP-landen in 1996 in miljoenen euro

	Import uit ACP-landen	Export naar ACP-landen	Import in % van ACP-totaal	Export in % van ACP-totaal
Totaal ACP	22159	18625	100	100
Nigeria	5032	2374	22,7	12,7
Ivoorkust	2099	1183	9,5	6,4
Kameroen	1203	683	5,4	3,7
Ghana	881	973	4,0	5,2
Congo	890	923	4,0	5,0

vrij naar: Eurostat, *Statistics in Focus, External Trade, 1998-1999*

Gebruik bron 9 en de atlas bij de vragen 18 tot en met 21.

Bij deze vragen vergelijk je gebieden en verschijnselen met elkaar en leg je relaties tussen deze gebieden en verschijnselen.

De EU heeft met een groot aantal ontwikkelingslanden handelsafspraken gemaakt welke zijn vastgelegd in de akkoorden van Lomé. Deze zogenaamde ACP- of ACS-landen hebben dankzij deze akkoorden gemakkelijker toegang tot de Europese markt dan de meeste andere ontwikkelingslanden.

- 2p **18** Met welke kaart in de atlas kun je vaststellen of een land behoort tot deze groep van ACP- of ACS-landen?
- 2p **19** Leg uit waarom vooral Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk voorstanders waren van een voorkeursbehandeling van deze ACP- of ACS-landen.

Deze voorkeursbehandeling geldt overigens niet voor alle producten in gelijke mate.

- 2p **20** Leg uit waarom bijvoorbeeld een product als koffie gemakkelijker toegang heeft tot de Europese markt dan (riet)suiker.

Gebruik ook kaart 172D bij vraag 21.

Bron 9 laat zien dat van deze ACP- of ACS-landen Nigeria verreweg de belangrijkste handelspartner van de EU is.

- 2p **21** Leg aan de hand van de Nigeriaanse exportgoederen uit waarom de waarde van de export van Nigeria naar de EU zo veel groter is dan die van de andere ACP- of ACS-landen.

In de atlas tref je informatie aan over de handelsrelaties tussen Nederland en Nigeria.

- 3p **22** A: Is de handelsbalans van Nederland met Nigeria in 1993 positief of negatief?
B: Verklaar je antwoord met behulp van cijfers ontleend aan een kaart uit de atlas.

Gebruik de kaarten 57E en 67C en de Basisstatistiek bij de vragen 23 tot en met 26.

Bij deze vragen vergelijk je gebieden en verschijnselen met elkaar, leg je relaties tussen deze gebieden en verschijnselen en wissel je ook van analyseniveau.

Zowel op Europese als op nationale schaal vertonen regio's gelegen in de periferie vaak een ontwikkelingsachterstand. Gelet op de ligging binnen Nederland maakt het COROP-gebied Zuid-Limburg deel uit van de periferie.

- 3p **23** Welke drie gegevens uit de Basisstatistiek zijn het meest geschikt om aan te tonen dat het COROP-gebied Zuid-Limburg in sociaal-economisch opzicht een ontwikkelingsachterstand kent ten opzichte van Nederland als geheel?

Door te wisselen van analyseniveau ontstaat vaak een heel ander beeld van een regio. Zo laat kaart 57E zien dat in de periode 1983–1993 ondernemers positiever zijn gaan denken over Zuid-Limburg.

- 3p **24** Geef de verklaring voor dit positievere beeld bij ondernemers met behulp van de relatieve ligging van Zuid-Limburg.

Kaart 67C laat op Europese schaal de ligging zien van de regio's met een ontwikkelingsachterstand. Ook wat betreft de beroepsstructuur vertonen deze gebieden, op enkele uitzonderingen na, een duidelijke overeenkomst.

- 3p **25** Welke overeenkomst, die betrekking heeft op de beroepsstructuur, wordt hier bedoeld?

Tot de regio's met een ontwikkelingsachterstand behoort ook een vrij groot deel van Duitsland.

- 2p **26** Geef de politieke oorzaak van de ontwikkelingsachterstand van deze regio.
-

Einde